

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου: «Καταπολέμηση του οργανικού και λειτουργικού αναλφαβητισμού της Ελλάδας»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Η συζήτηση για τα δικαιώματα του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένου αυτού της εκπαίδευσης, ξεκίνησε με την κατάρτιση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία υιοθετήθηκε υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1950, με σκοπό την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών του ανθρώπου, ενώ τέθηκε σε ισχύ την 3η Σεπτεμβρίου 1953. Αργότερα δε η συζήτηση αυτή επεκτάθηκε παγκοσμίως μέσω της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1958, η οποία είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη που μετέχουν στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Βάσει της παρ.1 του άρθρου 26 της ως άνω Οικουμενικής Διακήρυξης:

«Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους, ενώ η ανώτατη εκπαίδευση πρέπει να είναι εξίσου προσιτή σε όλους ανάλογα με την ικανότητά τους».

Το ίδιο δικαίωμα διασφαλίζεται, για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω του άρθρου 14 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., ο οποίος απέκτησε νομικά δεσμευτική ισχύ μετά την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Το άρθρο 14 του Χάρτη αναφέρει ότι:

«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση.

2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης».

Ταυτόχρονα η ευρωπαϊκή ερμηνευτική νομολογία επί της ανωτέρω διάταξης, ορίζει ότι τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα οποία η πρόσβαση στην εκπαίδευση δεν είναι δωρεάν, με αποτέλεσμα να αποκλείονται από αυτήν άτομα περιορισμένου εισοδήματος, θα πρέπει να παρέχουν στους πολίτες τους οικονομικά αντισταθμίσματα προς ενίσχυση των εισοδημάτων τους, προκειμένου να είναι σε θέση να ολοκληρώσουν τουλάχιστον την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Στην Ελλάδα, παρότι βρισκόμαστε χαμηλά σε ποσοστά αναλφαβητισμού του γενικού μας πληθυσμού, εξακολουθούν να υπάρχουν άτομα που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Με βάση τα τελευταία δημοσιευμένα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, από την απογραφή πληθυσμού του 2011, υπάρχουν 1.782.320 άτομα που είναι ουσιαστικά αναλφάβητα, στις ηλικίες 0-54 ετών (σημερινές ηλικίες 13-67 ετών) εκ των οποίων 1.027.358 άτομα έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους μόνο σε επίπεδο Δημοτικού Σχολείου, ενώ 754.692 συμπολίτες μας δεν έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους σε καμία βαθμίδα φοίτησης.

Παρόλο που έχουν δημιουργηθεί τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, με το άρθρο 5 του ν. 2525/1997, όπως αυτός τροποποιήθηκε με το άρθρο 170 του ν. 4763/2020 και ισχύει μέχρι

σήμερα, ο αριθμός τους δεν επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες του αναλφάβητου πληθυσμού της Ελλάδας. Σε αυτά τα σχολεία φοιτούν πολίτες άνω των 18 ετών που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, η φοίτηση διαρκεί δύο (2) σχολικά έτη και παρέχεται τίτλος ισότιμος του απολυτηρίου Γυμνασίου. Στην σχετική ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Νεολαίας και δια Βίου Μάθησης γίνεται λόγος για εβδομήντα έξι (76) Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ανά την Επικράτεια, ενώ στην δημοσιευμένη λίστα αυτών περιλαμβάνονται μόνο εξήντα τρία (63), ενώ οι επιλεγμένες τοποθεσίες δεν εξυπηρετούν όλους τους πολίτες. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, όπου λειτουργούν μόλις δύο ΣΔΕ, ένα στη Ρόδο κι ένα στη Σύρο, ενώ ο αριθμός των αναλφάβητων ανέρχεται σε 60.972 άτομα, ηλικίας έως 54 ετών με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ του 2011 (σημερινή ηλικία 67 ετών).

Εκτός της περιορισμένης διαθεσιμότητας ΣΔΕ, ένα ακόμη πρόβλημα στην καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, αποτελεί το μεγάλο κόστος παρακολούθησης των μαθημάτων σε αυτά. Παρόλο που η φοίτηση παρέχεται δωρεάν, το κόστος των οδοιπορικών και μεταφορικών εξόδων είναι αρκετά μεγάλο, ειδικά από τη στιγμή που οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να παρακολουθούν τα μαθήματα σε καθημερινή βάση, επί πέντε (5) ώρες ημερησίως. Με εξαίρεση, ίσως, τα ΣΔΕ εντός των πόλεων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου οι αστικές συγκοινωνίες καλύπτουν όλο το λεκανοπέδιο και κοστίζουν σχετικά λίγο, στις λοιπές περιοχές οι συγκοινωνίες είναι είτε περιστασιακές είτε ακριβές, ενώ σε νησιωτικές περιοχές υπάρχει πάντα ο κίνδυνος ακύρωσης ακτοπλοϊκών δρομολογίων λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών κατά τους χειμερινούς μήνες. Εάν δε ληφθεί υπόψιν και η δυνητική απώλεια εισοδήματος λόγω της υποχρεωτικής παρακολούθησης, αυτό αποτελεί αντικίνητρο και τροχοπέδη στην εγγραφή ενός ατόμου σε ΣΔΕ και στην ολοκλήρωση τουλάχιστον της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Εκ των ανωτέρω αβίαστα συνάγεται το συμπέρασμα ότι καθίσταται απαραίτητη η τροποποίηση του ισχύοντος πλαισίου λειτουργίας των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Προτείνουμε συνεπακόλουθα την ανάληψη δράσης πάνω σε δύο πυλώνες: Πρώτον, θα πρέπει να δοθούν οικονομικά αντισταθμίσματα προς αποκατάσταση της δυνητικής απώλειας εισοδήματος αλλά και προς κάλυψη του μεταφορικού κόστους, όπου κάτι τέτοιο κρίνεται αναγκαίο.

Δεύτερον, θα πρέπει να μεριμνήσουμε ώστε η υποχρεωτική εκπαίδευση να καταστεί προσβάσιμη ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές της χώρας μας.

Για την υλοποίηση του πρώτου πυλώνα απαιτείται η τροποποίηση του άρθρου 69 του ν. 4763/2020, ενώ για την υλοποίηση του δεύτερου έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης (Κ.Υ.Α.) των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, βάσει των όσων ορίζονται στο άρθρο 73 παρ. 1 περ. α' του ως άνω Νόμου.

Τροποποιημένες διατάξεις

Άρθρο 69 ν. 4763/2020

Άρθρο 73 ν. 4763/2020

Αθήνα, 22 Μαΐου 2024

Οι προτείνοντες Βουλευτές

Βασίλειος Στίγκας

Γεώργιος Ασπιώτης

Μιχαήλ Γαυγιωτάκης

Πέτρος Δημητριάδης

Αλέξανδρος Ζερβέας

Ιωάννης Κόντης

Αθανάσιος Χαλκιάς

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

«Καταπολέμηση του οργανικού και λειτουργικού αναλφαριθμητισμού της Ελλάδας»

Άρθρο 1

Τροποποίηση άρθρου 69 ν. 4763/2020

Το άρθρο 69 του ν. 4763/2020 συμπληρώνεται με νέα παράγραφο ως εξής:

«6. Κάθε εγγεγραμμένος μαθητής σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας που λειτουργεί εντός της Επικράτειας λαμβάνει το ποσό των πεντακοσίων (500) ευρώ ετησίως, καταβαλλόμενο σε δέκα ισόποσες δόσεις προς κάλυψη των μεταφορικών ή/και οδοιπορικών εξόδων του. Η καταβολή δόσεων πραγματοποιείται το τελευταίο δεκαήμερο κάθε επόμενου μήνα από τον μήνα παρακολούθησης, εφόσον ο Διευθυντής του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας βεβαιώσει ότι η παρακολούθηση έγινε στο άρτιο από τον εκάστοτε μαθητή, πάντα προβλεπόμενου του νομίμου ορίου απουσιών και της διατήρησης κοσμιωτάτης αγωγής του μαθητή, εντός της πρώτης εβδομάδας του επόμενου μήνα από τον μήνα παρακολούθησης. Η αποζημίωση μεταφορικών ή/και οδοιπορικών εξόδων δεν καταβάλλεται σε περιπτώσεις εξ αποστάσεως παρακολούθησης των μαθημάτων.»

Άρθρο 2

Τροποποίηση άρθρου 73 ν. 4763/2020

Στο άρθρο 73 παρ. 1 περ. α του ν. 4763/2020 προστίθεται η πρόταση:

« Η ίδια διαδικασία ισχύει και για την ίδρυση Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας που λειτουργούν αποκλειστικά διαδικτυακά, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά δε θα υπερβαίνουν σε αριθμό το ένα (1) ανά Περιφέρεια.»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΝΟΜΟΥ

«Καταπολέμηση του οργανικού και λειτουργικού αναλφαριθμητισμού της Ελλάδας»

Προτεινόμενη Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Άρθρο 1

Δημιουργία διαδικτυακών Σ.Δ.Ε.

1. Δημιουργούνται Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας που θα παρέχουν εκπαίδευση αποκλειστικά στη βάση της εξ αποστάσεως διεξαγωγής των μαθημάτων.
2. Τα ως άνω Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ορίζονται σε ένα (1) ανά Περιφέρεια.
3. Η λειτουργία και στελέχωση των ως άνω Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, το περιεχόμενο της διδασκαλίας και κάθε άλλη λειτουργική ή/και διοικητική διαδικασία εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις του ν. 4763/2020, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μέχρι σήμερα.

Άρθρο 2

Επιδότηση τεχνολογικού εξοπλισμού

1. Κάθε εγγεγραμμένος μαθητής σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, που εμπίπτει στις κατηγορίες της επόμενης παραγράφου, λαμβάνει, στην αρχή του σχολικού έτους και για ένα μόνο σχολικό έτος επιταγή (voucher) προς προμήθεια του απαραίτητου τεχνολογικού εξοπλισμού προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη παρακολούθηση των μαθημάτων και η υποβολή εργασιών.
2. Δικαιούχοι ορίζονται όσοι μαθητές διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές εντός των οποίων δεν λειτουργεί Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας ή αυτό βρίσκεται σε απόσταση τουλάχιστον εκατό (100) χιλιομέτρων μακριά από τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους και:
 - (α) έχουν ισοδύναμο οικογενειακό εισόδημα έως έξι χιλιάδες (6000) ευρώ, ή
 - (β) είναι άνεργοι, εγγεγραμμένοι στα αντίστοιχα Μητρώα της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α), ανεξαρτήτως εισοδήματος, ή
 - (γ) λαμβάνουν το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης, ανεξαρτήτως άλλου εισοδήματος, ή
 - (δ) είναι μέλη τρίτεκνων ή πολύτεκνων οικογενειών, ανεξαρτήτως εισοδήματος.
3. Το ποσό της επιδότησης (voucher) ορίζεται κάθε Αύγουστο, με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ενώ η χρηματοδότησή του καλύπτεται με πόρους των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης.
4. Με απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης δύναται να τροποποιηθούν τα κριτήρια της παρ. 2 της παρούσης.

Άρθρο 3

Υποχρεώσεις μαθητών που έλαβαν την επιδότηση

1. Κάθε μαθητής που έλαβε το ποσό της επιδότησης (voucher) οφείλει να προμηθευτεί τον απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς.
2. Εάν ο μαθητής δεν ολοκληρώσει επιτυχώς τουλάχιστον τον πρώτο χρόνο φοίτησής του στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, τότε υποχρεούται σε επιστροφή του ποσού της επιδότησης προμήθειας τεχνολογικού εξοπλισμού που έλαβε στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Η μη επιτυχής παρακολούθηση βεβαιώνεται από τον Διευθυντή του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας και η επιστροφή του ποσού διενεργείται μέσω των μηχανισμών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.
3. Στην περίπτωση που ο μαθητής επανεγγραφεί στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, δεν ισχύουν όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο περί επιστροφής του ποσού επιδότησης, για διάστημα ενός (1) ακόμη σχολικού έτους.

Άρθρο 4 **Πιλοτική Εφαρμογή**

Η δημιουργία και λειτουργία των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας της παρούσης θα ξεκινήσει να εφαρμόζεται πιλοτικά με την δημιουργία είκοσι πέντε (25) τμημάτων εκπαίδευσης, σε περιφέρειες που συγκεντρώνουν μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων.

Τροποποιημένες διατάξεις
Άρθρο 69 ν. 4763/2020
Άρθρο 73 ν. 4763/2020

Αθήνα, 22 Μαΐου 2024

Οι προτείνοντες Βουλευτές

Βασίλειος Στίγκας

Γεώργιος Ασπιώτης

Μιχαήλ Γαυγιωτάκης

Πέτρος Δημητριάδης

Αλέξανδρος Ζερβέας

Ιωάννης Κόντης

Αθανάσιος Χαλκιάς